

ПРАКТИЧЕСКИ ПРЕПОРЪКИ

към участниците в движението за безопасно поведение
и избягване на рисковите фактори и ситуации
за тежки пътнотранспортни произшествия през есенно-зимния период

Тези препоръки са извлечени от анализа на най-характерните пътнотранспортни произшествия, настъпващи през есенно-зимния период. Поднасяни нееднократно и по подходящ начин чрез медиите /съобразно спецификата на изразните им средства/, те биха спомогнали за изграждане на **ЗАЩИТНО ПОВЕДЕНИЕ** на участниците в пътното движение, което би предотвратило злополуки със самите тях и другите на пътя.

ПРЕПОРЪКИ КЪМ ПЕШЕХОДЦИТЕ

Най-заstrашени да бъдат блъснати от автомобил през есенно-зимния период са възрастните пешеходци. В основната рискова група попадат главно мъжете на възраст над 50 години, носещите тъмни връхни дрехи, имащите опасния навик да пресичат пътното платно където и да било, без да изчакват преминаването на приближаващите автомобили. Пешеходците са най-заstrашени в периода от настъпването на сумрака и през цялото времетраене на вечерта. Най-много злополуки с тях стават между 17.00 и 20.30 ч. Причините най-често са съчетание на несъобразена скорост на водачите при движение на фарове и неправилно движение и присъствие на пешеходците на платното в същия момент.

ПРЕПОРЪКА 1. НЕ ИЗБЪРЗВАЙТЕ ДА ПРЕСЕЧЕТЕ ПЛАТНОТО!

Много улици в населените места са без осветление и се налага преминаване пеш по неосветени маршрути. По възможност пресечете платното там, където е осветено. Ако ви предстои пресичане на място, където няма осветление, и в същия момент виждате фарове на приближаващ автомобил, в интерес на Вашата лична безопасност е **ДА ГО ИЗЧАКАТЕ ДА ПРЕМИНЕ** и тогава да пресечете. Не забравяйте, че шофьорът на приближаващия автомобил **не Ви вижда в същия момент, в който Вие виждате фаровете на автомобила му, а ЗНАЧИТЕЛНО ПО-КЪСНО**, когато вече **НЕ МОЖЕ ДА СПРЕ И ВИ ПРЕДПАЗИ!** Предпазливо би трябвало да действате и когато пресичате осветен участък.

ПРЕПОРЪКА 2. ПАЗЕТЕ СЕ ОТ ЗАСТИГАЩИ ВИ АВТОМОБИЛИ! СЛОЖЕТЕ СВЕТЛООТРАЗИТЕЛНА ЖИЛЕТКА!

На мнозина се налага да изминават километри пеш вечер, в тъмнината, защото няма удобен обществен транспорт. Между малките градове и съседните близки села вечер се движат пеш много хора. Те дори не подозират големия риск да бъдат блъснати от застигащи ги автомобили, движещи се в същата посока. В най-голяма опасност са пешеходците, които вървят неправилно - отдясно и то по платното. **Шофьорът на застигащия ги автомобил ги вижда много късно**, когато вече не може да направи спасителна маневра или да спре. Рискът е още по-голям, когато пешеходецът е с тъмни дрехи /трудно забележим/, а шофьорът има срещу себе си фаровете на насрещен автомобил. Тогава той може да Ви забележи

едва когато е на около 25 метра от Вас. Затова, ако се движите пеш в населено място по улица без тротоари, или извън населено място, още при поява в далечината на фарове на приближаващ автомобил в една от двете посоки, тогава **НЕЗАБАВНО ИЗЛЕЗТЕ ОТ ПЛАТНОТО** и изчакайте отминаването на автомобила. Не разчитайте погрешно, че шофьорът на застигащия ви автомобил **ЩЕ ВИ ВИДИ И ЩЕ ВИ ЗАОБИКОЛИ!** Жертвите на тази лъжлива увереност са предостатъчно. Приближава ли автомобил - излезте извън очертанията на платното- на банкета и дори по-далече! **Изключително важно за безопасността на пешеходците, водачите на каруци, мотопеди в тъмната част от денонощието да носят светлоотразителни жилетки!**

ПРЕПОРЪКА 3. НЕ СЕ ОПИТВАЙТЕ ДА СПИРАТЕ АВТОМОБИЛИ!

Ако вървите извън населено място по тъмно, не се опитвайте да спирате автомобили "на автостоп". При тези опити, ръкомахайки, Вие несъзнателно навлизате по-навътре в платното и се излагате на опасност да бъдете блъснати от автомобила, който се опитвате да спрете. При това шофьорите не са склонни да спират и вземат случайни пътници, особено по тъмно.

ПРЕПОРЪКА 4. ОБОЗНАЧЕТЕ СЕ, ЗА ДА БЪДЕТЕ ВИДИМ ПО-ОТДАЛЕЧЕ!

Ако е неотложно и неизбежно да вървите пеш по-тъмно, направете нещо нестандартно за вашата безопасност. Важно за Вашата безопасност и тази на децата Ви дрехите да са с вградени светлоотразителни елементи /"котешки очи"/ За да бъдете видими за шофьорите отдалече, при липса на светлоотразителна жилетка, по възможност, облечете **светла върхна дреха. Велосипедистите са длъжни** при движение по тъмно, извън населените места и при намалена видимост да носят светлоотразителни жилетки. Ако нямате подходяща дреха, може да носите светъл, добре забележим лек предмет. Така ще бъдете видим достатъчно отдалече. Много необходимо е да осигурите такива жилетки и на децата си, за да са в безопасност, когато отиват и се връщат от училище.

ПРЕПОРЪКА 5. БЪДЕТЕ ПРЕДПАЗЛИВИ НА ХЛЪЗГАВА НАСТИЛКА!

Не избързвайте и не започвайте припряно пресичане на заснежено или заледено пътно платно, дори да ви се струва, че приближаващият автомобил се движи твърде бавно. В този момент неговият реален спиращ път е значително удължен. При съчетание с намалена от снеговалеж или мъгла видимост шофьорът ще ви забележи непосредствено пред автомобила си, когато е в **НЕВЪЗМОЖНОСТ ДА ВИ ПРЕДПАЗИ.** Не забравяйте и това, че вие пресичате заледеното и заснежено платно значително по-бавно, а в стремежа си да бързате можете да се подхлъзнете и паднете пред автомобила. Много често пешеходците биват блъскани, когато от заснежен, непочистен тротоар внезапно слизат на платното, в опасната зона на автомобил, чийто водач е в невъзможност да спре.

ПРЕПОРЪКА 6. НЕ БЪДЕТЕ ПРИПРЯНИ НА АВТОБУСНАТА СПИРКА!

Когато заедно с много други хора чакате автобуса на спирката, не се втурвайте към него още преди да е спрял. Площта за чакане е най-често заледена. Блъскайки се с останалите, може да се подхлъзнете и да попаднете под колелата

на спирация автобус. Същото се отнася и за опитите за догонване на потеглящ автобус. Вечер шофьорът на автобуса трудно може да забележи на огледалото за обратно виждане опита за качване в последния момент. При слизване от автобуса не се насочвайте веднага да пресичате платното пред него, защото така ще се окажете в опасната зона на автомобил, който в този момент го заобикаля. Изчакайте автобусът да потегли и тогава потърсете мястото за правилно пресичане, при добра видимост в двете посоки.

ПРЕПОРЪКА 7. ОСИГУРЕТЕ СИ ДОБЪР ОБЗОР И ВЪЗПРИЕМАНЕ НА ШУМА ПРИ СНЕГОВАЛЕЖ!

Дебелите и тежки връхни дрехи, вдигнатите яки, шаловете и шапките правят пешеходците по-бавни и трудно повратливи. Това ограничава възможностите им да наблюдават обстановката по пътя или улицата както, примерно, през лятото. Ушанката и шалът на пешеходеца му пречат да чуе шума на двигателя на приближаващ автомобил, звукът допълнително се поглъща от обилния снеговалеж и снежната покривка. Затова бъдете нащрек и по възможност си осигурете максимално добро възприемане на шумовете от превозните средства.

ПРЕПОРЪКА 8. ПРИ ОБИЛЕН СНЕГОВАЛЕЖ И ПРИБЛИЖАВАЩ АВТОМОБИЛ ИЗЛЕЗТЕ ИЗВЪН ПЛАТНОТО!

Движешите се пеш при обилен снеговалеж са още по-трудно забележими за шофьорите - и поради снежната пелена пред фаровете, и поради побелелите им връхни дрехи. В такава ситуация, за да не стане злополука, е много важно **пешеходците да напуснат платното** или изчистената ивица от него до отминаването на приближаващ отпред или отзад автомобил. Подобна е ситуацията и при гъста мъгла. Запомнете добре, че шофьорите на приближаващите автомобили Ви виждат далеч по-късно, отколкото предполагате. **Затова по-добре бъдете извън платното докато отминат!**

ПРЕПОРЪКИ КЪМ ВОДАЧИТЕ

ПРЕПОРЪКА 1. НЕ ПЕСТЕТЕ СРЕДСТВА ЗА ПЪЛНАТА ИЗПРАВНОСТ НА АВТОМОБИЛА!

Не пестете нито време, нито средства, за да приведете осветителната система на Вашия автомобил в пълна изправност. Изгоряла крушка на стоп, мигач, габаритна светлина или особено на ляв фар, създават голяма опасност за злополука. Ако фаровете не са правилно регулирани и **СВЕТЯТ НИСКО** и осветяват платното на по-късо от необходимото разстояние - това многократно увеличава риска да не забележите навреме и да блъснете пешеходец, каруца, велосипед или друго превозно средство без сигнализация. Непременно се погрижете да си осигурите **ЗИМНИ ГУМИ**, /най-добре нови/ - от стабилността на автомобила на пътя зависи Вашия и живота на пътниците! Подменете остарелите и втвърдени пера на чистачките, които не чистят добре - те са крайно важни за видимостта напред; снабдете се с вериги за сняг, които следва да бъдат в багажника от началото до края на зимата; проверете изправността на отоплението, устройството за измиване на предното стъкло и това за подгриване на задното стъкло. Поддържайте зареден с незаmrъзваща течност резервоара за измиване на

предното стъкло; проверете концентрацията на антифриза в охладителната система.

ПРЕПОРЪКА 2. СКОРОСТТА ВИНАГИ ТРЯБВА ДА Е ТАКАВА, ЧЕ ДА МОЖЕТЕ ДА СПРЕТЕ В ЗОНАТА НА ВИДИМОСТТА!

При пътуване по тъмно с автомобил, **ВИНАГИ ОЧАКВАЙТЕ** пред Вас на платното да се намират: **пешеходец**, който се движи неправилно, отдясно по платното, а не по банкета, при това трудно забележим, с тъмни дрехи; също неправилно движещ се, **криволичещ колоездач без светлоотразителна жилетка**, чийто велосипед е без изправен фар и без светлоотразител. Голяма е вероятността да застигнете **каруца**, почти незабележима поради липсата на фенер и светлоотразители, или пък ако светлоотразяващата ѝ сигнализация е закрыта от товара - дърва, сено, царевичак и др. Такива трудно видими обекти очаквайте не само в населените места, а и по пътищата между тях, дори твърде далече от селищата, включително и по първокласните пътища, където движението на каруци е забранено. **ИЗБЕРЕТЕ ТАКАВА СКОРОСТ, КОЯТО ДА ВИ ПОЗВОЛИ ДА РЕАГИРАТЕ И СПРЕТЕ /БЕЗ ДА ЗАГУБИТЕ КОНТРОЛ НАД АВТОМОБИЛА/ В ЗОНАТА, ОСВЕТЯВАНА ОТ ФАРОВЕТЕ!** Преди разминаване с насрещни автомобили сте заслепени от техните фарове. Това налага непременно намаляване на скоростта до момента на разминаването и даже малко след него. **Само с такова “презастраховане” Вие си осигурявате необходимата безопасност при намалената видимост.**

ПРЕПОРЪКА 3. НАМАЛЕТЕ СКОРОСТТА ПРИ ПРЕМИНАВАНЕ НАД ПОДЛЕЗ!

Когато вечер, на фарове, приближавате към участък, под който има подлез за пешеходци, непременно намалете скоростта до максимално безопасната, за да може да реагирате на изненада. Дори подлезът да е осветен, винаги би трябвало да очаквате, че над него, по платното, ще се опита да пресече пешеходец - най-често възрастен или дете.

ПРЕПОРЪКА 4. ПРЕМИНАВАЙТЕ БАВНО И ПРЕДПАЗЛИВО ПОКРАЙ СПИРКИТЕ НА ОБЩЕСТВЕНИЯ ТРАНСПОРТ!

Те са **места с концентрация на злополуки с пешеходци**. Край спирките на автобуси, тролейбуси, трамваи е най-голяма вероятността пред Вашия автомобил внезапно да се появи на платното забързан, тичащ пешеходец, който не се е огледал преди да пресече. Слизачите от автобуса най-често пресичат пред предната или задната му броня без да се огледат. Затова още преди спирката непременно намалете скоростта и максимално увеличете страничната дистанция от заобикаляния от Вас спрял автобус в очакване на внезапно пресичане от пешеходец. Когато настилката е хлъзгава /мокра, заснежена, заледена/, се движете още по-бавно. Ако в момента от спрелия автобус слизат или в него се качват хора, **бъдете в очакване** както пред или зад автобуса, така и от отсрещния тротоар през платното да се втурнат внезапно възрастен пешеходец, дете – които се държат също нестабилно на краката си по хлъзгавото платно.

ПРЕПОРЪКА 5. ПРИ НАВОДНЕНО ПЛАТНО ВИ ЗАПЛАШВА “АКВАПЛАНИНГ”. НАМАЛЕТЕ ЗНАЧИТЕЛНО СКОРОСТТА!

При дъжд и мъгла мокрото платно поглъща до голяма степен светлината на фаровете и видимостта силно се влошава. Тогава пешеходците гледат по-скоро надолу, отколкото настрани, към приближаващите автомобили. Затова намалете скоростта поне с още 20 км /ч в сравнение с онази, с която бихте се движили по суха настилка вечер. Увеличете дистанцията двойно и не използвайте рязко спирачките. Бъдете в очакване за наличие на трудно забележим пешеходец на платното пред автомобила Ви.

При висока скорост по наводнено платно и износени гуми рискувате да попаднете в “аквапланинг” - автомобилът става неуправляем, носейки се като водни ски върху тънък слой вода между асфалта и гумите.

ПРЕПОРЪКА 6. НЕ СЕ ДВИЖЕТЕ С ОПАСНА СКОРОСТ В “ТЪМНАТА ЗОНА”

Когато превключвате от дълги на къси светлини, преди разминаване с насрещен автомобил, **НАМАЛЯВАЙТЕ НЕПРЕМЕННО СКОРОСТТА** до такива граници, че **ДА МОЖЕТЕ ДА СПРЕТЕ**, в случай че има препятствие, превозно средство или човек пред автомобила Ви. Когато зрението Ви е затруднено от насрещните фарове, преди разминаването Ви попадате в “ТЪМНА ЗОНА”. В нея имате видимост само на съвсем късо разстояние пред автомобила. А в тази зона **Е ВЪЗМОЖНО** да се движи човек, каруца, да има неправилно спрял, несигнализиран автомобил. **Преобладаващата част от водачите нямат навика да намаляват скоростта при движение в тъмната зона и немалко от тях са изпадали в критични ситуации и пътни злополуки.**

ПРЕПОРЪКА 7. НЕ БЪРЗАЙТЕ ДА ПРЕВКЛЮЧВАТЕ НА КЪСИ СВЕТЛИНИ ТВЪРДЕ ОТДАЛЕЧЕ!

Ако преди разминаване насрещният Ви колега превключи прекалено отдалече /много повече от 150 метра разстояние/ от дълги на къси светлини, по-добре е да не последвате примера му веднага, тъй като ще се наложи да се движите на къси светлини в т.нар. “тъмна зона” в доста дълъг участък, а това увеличава риска.

ПРЕПОРЪКА 8. ПРОГНОЗИРАЙТЕ ПОПАДАНЕТО В КОВАРНИ ХЛЪЗГАВИ УЧАСТЪЦИ!

В късна есен сутрин много участъци от пътищата се покриват със слана или скреж. В районите около водните басейни може да попаднете изведнъж в гъста мъгла. Знайте, че при общо сух път настилката на мостовете е възможно да бъде покрита с тънък слой лед, който е трудно забележим. Още по-голяма е вероятността от това, ако в момента има мъгла и температурите са ниски. Гъстата мъгла и заскрежаването на дърветата в студено време вече е предупреждение, че върху платното може да се е образувал вече тънък слой поледица. Участъците върху мостовете се залеждат най-рано от цялото протежение на пътя и поради специфичните въздушни течения. Най-правилно за Вашата сигурност е да се движите предпазливо , в очакване на попадане върху хлъзгав участък. **НАМАЛЕТЕ СКОРОСТТА ОЩЕ ПРЕДИ НАВЛИЗАНЕТО ВЪРХУ МОСТА .**

Вече навлезли в него, не употребявайте спирачките, а намалявайте скоростта с помощта на двигателя, без да форсирате и като не изключвате от скорост. Увеличете значително дистанцията от автомобила пред вас и не предприемайте изпреварвания.

ПРЕПОРЪКА 9. БЪДЕТЕ ОСОВЕНО ПРЕДПАЗЛИВИ В ПЪТНИ УЧАСТЪЦИ НА СЕВЕРНИТЕ СКЛОНОВЕ!

Когато през зимата при отрицателни температури управлявате автомобил по общо суха настилка, не се стремете към максимално разрешената скорост, тъй като има голяма вероятност на северен склон, в гориста местност, на сенчест участък, **изведнъж да навлезете върху заледена настилка** /там снегът и ледът се запазват много по-дълго от участъците, огрявани през деня от слънцето/. Ако попаднете върху лед, най-неправилното е да задействате рязко спирачките и да отнемете изведнъж газта. При тези действия може да загубите управлението на автомобила. Правилно и безопасно е да запазите самообладание и постепенно, плавно да намалите скоростта с помощта на двигателя, при включена предавка.

ПРЕПОРЪКА 10. ОЧАКВАЙТЕ ВНЕЗАПНИ ДЕЙСТВИЯ НА ВЪЗРАСТНИ ПЕШЕХОДЦИ И ДЕЦА!

При управление на автомобила по хлъзгава настилка /покрита с утъпкан заледен сняг/, при застигане на пешеходец, дете, които вървят по платното, поради непочистени от снега тротоари, **отдалече плавно намалете скоростта**, защото всеки момент те биха могли да се подхлъзнат и попаднат пред автомобила. Не забравяйте, че децата и възрастните често навлизат внезапно на пешеходните пътеки след като не са преценили скоростта на приближаващия автомобил и възможността на водача да спре.

ПРЕПОРЪКА 11. БЪДЕТЕ В ГОТОВНОСТ ДА ПРЕДПАЗИТЕ ПЪРЗАЛЯЩИ СЕ ПО УЛИЦАТА ДЕЦА!

Още при първия сняг децата ви ще пожелаят веднага да излязат и се пързалят навън. Тогава и при следващи такива случаи вие - родители, близки, - направете всичко възможно и непременно ги придружете, за да им посочите **къде да се пързаят в безопасност, по-далеч е от движещи се автомобили**. Пързалката им не трябва да съвпада с платно с автомобилно движение. Всяка зима има нещастни случаи със загинали при злополуки деца, блъснати от автомобили, когато те са се пързаяли по наклонена улица и внезапно /при невъзможност да спрат/ са излезли с шейни пред движещи се автомобили на кръстовище в края на своята "писта". Когато шофирате, прогнозирайте откъде на платното от наклонени улици могат да се появят увлечени в зимните си игри деца. При забелязването им, дори да са извън платното, незабавно намалете скоростта до такава степен, че да избегнете всякакъв риск.

ПРЕПОРЪКА 12. НЕ ПОТЕГЛЯЙТЕ НА ПЪТ ПРИ ПРОГНОЗА ЗА УСЛОЖНЯВАНЕ НА ВРЕМЕТО И ОБИЛНИ СНЕГОВАЛЕЖИ!

Още при първите по-обилни снеговалежи още се получават големи затруднения за движението, образуват се колони, налага се водачите и спътниците им да престояват часове в задръствания. Затрудненията се дължат по-често на

неподготвени за зимата автомобили, с износени летни гуми, без вериги против буксуване. Голяма част от пътуващите бедстват в студа и заради това, че са потеглили с недостатъчно гориво, неподготвени за усложнения на метеорологичните и пътни условия. Опитът показва, че през зимата трябва да се тръгва на път с пълен резервоар, с топли дрехи и храна за всички в автомобила. Не разчитайте, че при закъсане в снега автомобилът ви ще бъде теглен с километри; техниката на пътните служби ще ви изтегли само до първата отбивка, за да не пречите на движението.

ПРЕПОРЪКА 13. НЕ ОБРАЗУВАЙТЕ ЗАДРЪСТВАНИЯ ЗАРАДИ НЕТЪРПЕЛИВОСТ!

Ако се застигнете дълга неподвижна автомобилна колона на заснежен път и при снеговалеж и по всичко личи, че има неизвестни за Вас затруднения в началото на колоната, не проявявайте нетърпение и се наредете на нея, чакайте както останалите. **Не изпреварвайте колоната, защото така ще образувате втора колона и ...задръстване**, за чието нормализиране ще са необходими часове за стотици автомобилисти, спътниците им и за Вас. Причината за колоната може да е катастрофа, закъсали автомобили или регулярно технологично спиране на движението от пътната полиция и пътните органи за разчистване на участъка. Чакайте на място в колоната, докато движението се нормализира. Изпълнявайте указанията на пътните полицаи и служителите на пътните служби и **не навлизайте в участъци при ясен знак, че това не е разрешено.**

ПРЕПОРЪКА 14. ПРЕДИ ВСЯКО ЗИМНО ПЪТУВАНЕ ПЪРВО СЕ ОСВЕДОМЯВАЙТЕ ПРЕДВАРИТЕЛНО ЗА ПРОГНОЗАТА ЗА ВРЕМЕТО И СЛЕДЕТЕ ИНФОРМАЦИЯТА ЗА ПЪТНАТА ОБСТАНОВКА ПО ПРОГРАМА “ХОРИЗОНТ” НА НАЦИОНАЛНОТО РАДИО, КАКТО И В ПРОГРАМИТЕ НА РАДИОСТАНЦИИ И ТЕЛЕВИЗИИ С НАЦИОНАЛНО ИЛИ РЕГИОНАЛНО ПОКРИТИЕ!

Ако се предвиждат обилни снеговалежи и маршрутът преминава през планински райони и ако автомобилът Ви не е добре подготвен за зимни пътувания, както и ако Вашият опит зад волана при зимни условия е недостатъчен, **по-добре е да отложите пътуването, ако то не е крайно наложително.**

ПРЕПОРЪКА 15. НЕ ОТЛАГАЙТЕ ПОДГОТОВКАТА ЗА ЗИМНИТЕ ПЪТУВАНИЯ!

Не се настройвайте погрешно психически, че първият сняг ще падне късно, след края на ноември, и по тази причина не отлагайте подготовката на автомобила. Имайте предвид, че през последните години първият сняг пада още през ноември. Навреме подменете летните гуми със зимни и се снабдете с вериги за сняг.